THESES INAVGVRALES MEDICAE
DE
VOMITV CRVENTO,

QVAS

DIVINIS AVSPICIIS

PRAESIDIO

PRO-RECTORIS MAGNIFICI

DN. FRIDERICI HOFFMANNI,

ORDINIS MEDICI SENIORIS

ET H. T. DECANI

PRAECEPTORIS AC PROMOTORIS SVI

AETATEM VENERANDI

PRO DOCTORIS GRADV

A. D. MARTII MDCCXXIX.

H. L. Q. C.

PLACIDO COMMILITONVM EXAMINI SVBMITTIT

AVCTOR

ERNESTVS EMMANVEL GVTTORFF

WOLMIRSTADIO-MAGDEBVRGICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

LITTERIS JOHANNIS CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

PROOEMIVM.

REctiſſime olim de officio ventriculi publico cecinit *Q. Serenus Sammonicus:*

Qui ſtomachum regem totius corporis eſſe
Contendunt, niti vera ratione videntur:
Huius enim validus firmat tenor omnia membra,
Et contra eiusdem firmantur cuncta vigore.

Cardo enim ſanitatis in eo potiſſimum verſatur vt ventriculus, ceu vniverſalis corporis noſtri coquus, exacte ſuo fungatur munere: nam quamdiu ille robore ac vigore pollet, debita quoque procedit aſſumtorum digeſtio, bonus confit chylus, & ex hoc laudabilis generatur ſanguis, vitæ & virium theſaurus. Prudenter itaque illi medicorum agunt, qui in morbis tollendis ante omnia huius viſceris habent rationem, quippe illo integro, ſalubre & corpus eſt; ſin male affectus, maximis valetudinibus præbet initia. Vix vero ulla in humana machina exiſtit pars, quæ facilius promtiusque offendi ac deſtrui queat, quam hocce ciborum receptaculum, ob copiam & ingentem varietatem ingeſtorum, ſuccorumque eo confluentium, aliasque ob cauſas; hinc haut numerandæ morboſæ in illud cadunt affectiones: quas inter merito recenſendus eſt VOMITVS CRVENTVS, quem pro ſpecimine inaugurali ad examen revocare conſtitui. Sed quum dicendorum uberrima ſit copia, & magni iam medici paſſim in hoc argumento deſudaverint, non omnia eius capita ad unguem pervolvam, verum theſes tantum quaſdam pro viribus ingenii mei pertractandas elegi. Adſpiret conatibus meis, Summum, cuius auxilium devotiſſimis precibus imploro, Numen.

Thesis I.

Sanguinis vomitione ex ventriculo reiectio, vomitus cruentus dicta, differt ab aliis hæmorrhagiis, ratione partis affectæ, & modi excernendi.

ACtum agerem, si in recensendis differentiis quarumlibet sanguinis excretionum, corpus humanum affligentium, multa verba facerem, quoniam permulti practicorum in scriptis suis easdem, acri iudicio investigatas, oculis lectorum exposuerunt: paucis tamen earum mentionem iniicere necessum duco, quæ cum vomitu sanguinis id commune habent, vt per os soleant extundi. Inter has primo sese offert hæmoptysis, quæ in eo a nostro affectu discrepat, quod ex ipsa pulmonum compage asperaque arteria, sanguis sincerus floridus rutilans & maiori ex parte spumosus, mediante tussi, feratur. Haut vero iuste, secundum nonnullorum doctrinam, hæmoptyseos a sanguinis vomitu differentia in eo collocatur, ac si per illam sanguis arteriosus, per hunc vero venosus reiiceretur: cuius asserti veritatem inferius aptior examinandi erit locus. Huic sinceri sanguinis ex thorace excretioni mox subiungimus sputum cruentum, cuius locum affectum fauces partesque summi oris constituunt, quique per screatum absolvitur, vt vt interdum quoque, quando scilicet ex vasculis sanguinem vehentibus, & circa epiglottida asperæque arteriæ principium reptantibus, adapertis emanat, aut ex superioribus faucium nariumque angustiis, ad hæc loca destillando delabitur, cum tussi ferina catarrhali stipatum excernatur. Nec minus sanguinis sputum exigua sua quantitate sese prodit, quoniam in striis tantum, laticem salivalem rubro colore tingentibus, eliminatur; qualis etiam solet esse, quæ ex gingivis, dentiumque cavis suctione prolecta, profluit, & simplici saltem sputatione exscreatur. Longe aliter vero in vomitu cruento res est expedita, siquidem sine tussi screatuque, utplurimum

mum crassus, immoratione concretus, nigrescens, glomeratus copiosusque sanguinis cruor, cum molesto ac anxio ad vomendum conatu, reliquisque vomitionum symptomatibus, ex ventriculi cavitate, in quam prius divertit, impetuose & confertim pellitur atque reiicitur. Nitide hanc differentiam *Henricus ab Heer in Observat. medic. XX.* exponit, aliud esse, inquit, spuendo cum tussi sanguinem screare floridum, flavum, spumantem, vel spumam verius, aliud crassum cruorem vomitu deplere. Nec silentio hic prætereundum est, *Dominicum Panarolum* affectum nostrum Choleram appellare sanguineam, eo quod pars cruoris simul per alvum descendat: sed discernere hos morbos convenit, illamque ad hæmorrhagiarum classem potius referimus, morbumque nigrum Hippocratis cum aliis nuncupamus.

Thesis II.

Causæ vomitus cruenti sunt innumeræ.

QUemadmodum omnium morborum agmina non ex una, sed pluribus simul concurrentibus causis producuntur, quarum aliæ in scholis vocantur propinquæ, aliæ, his subservientes quam plurimæ, remotæ: ita vomitus cruentus similibus infinitisque generatur ex causis. Si proximam & continentem tam gravis morbi quærimus ætiologiam, in solidis eam reperimus partibus; in vehementia scilicet spasmorum, quibus vomitus, seu retrogradi motus peristaltici fibrarum muscularium ventriculi & nonnumquam ipsorum intestinorum inducuntur, unde contenta illorum, sanguis nempe cum aliis in eorum tractu collectis expelluntur. Causam proximam materialem seu efficientem accusamus sanguinem extravasatum inque ventriculi cavo hærentem: apertionem vero vasorum causam antecedentem proximam statuimus. Reddunt deinde nunc propius nunc remotius hominem ad hunc affectum idoneum omnia, quæ partim solidorum tonum immutant,

 par-

partim ſanguinis maſſam in mixtione ſua & motu turbant. Primarium autem inter has cauſas procatarcticas locum obtinet abundantia ſanguinis, quæ extenſiones vaſorum, ſpaſmos, lacerationes canalium, compreſſiones in minimis vaſculis, indeque ſtaſes, obſtructiones milleque cruciatus alios inducendo, multarum affectionum, inprimis hæmorrhagiarum vomitusque cruenti fœcunda eſt mater. Et hæc ſanguinis nimia copia, præcipue ab excretionibus ejus ſive naturalibus ſive artificialibus conſuetis, cohibitis, vel omiſſis, inducitur atque fovetur; unde plerumque feminarum neceſſariæ vacuationis vitioſam emanſionem vel ſuppreſſionem, vomitus cruenti auctorem eſſe, multi, *ut Amat. Luſitanus Cent. VII. curat. 17. Rulandus curat. empir. C. III. cur. 4. Schenckius*, aliique viri annotarunt; & *Salmuthus Cent. II. hiſt. 24.* a menſibus in gravidis retentis eundem prognatum obſervavit. Eadem quoque ratione in viris hæmorrhoides ſuppreſſæ procedunt, hancque ſanguinis excretionem excludunt, uti *Eph. N. C. D. II. A. 4. obſ. 91. & Dec. III. An. 4. obſ. 102.* aliique practici ſatis comprobarunt. Neque minus ab evacuationibus artificialibus neglectis, præſertim in iis, quibus menſtrua vel hæmorrhoidalis ſanguis haut rite amplius profluunt, præter alios *Magnif. D. D. Præſes* aliquoties annotavit. Alias jam cauſas abundantiam ſanguinis ingenerantes, ob brevitatis ſtudium lubens prætereo: illud tamen adhuc ratione ſanguinis interſerere convenit, quod etiam qualitate ſua & motu perverſo locum inter hæc cauſarum genera mereatur. Si enim vel nimis firma particularum cohæſione ſpiſſitudinem adipiſcatur, productio ejus aciter impeditur, difficilis languidusque motus, obſtructiones in capillaribus canalibus, ſtagnationes & pathemata ſpaſmodica oriuntur, vel ſi admodum fluxilis exiſtat, ad graves congeſtiones, orgaſmum apertionemque vaſorum fundamenta præbet. Deſcendo nunc examinatis a fluidorum vitio deſumtis

tis

tis principalioribus ætiologiis ad motus inordinatos solidorum, qui fertiles æque hæmorrhagiarum proindeque vomitus cruenti sunt productrices. Hi vero motus solidis inhærentes, quando vel nimium intenduntur, producunt effrænatos nervosarum partium distensiones, quæ humorum circulum inæqualem reddendo, hunc morbum apte excludere valent; vel si nimium ex pregressa spasmorum atrocia debilitentur, atoniam & imbecillitatem partibus hisce inducunt, unde stagnationes affluentium humorum materiaque novorum spasmorum ingeneratur, ut sic per circulum una afflictio alteri manum porrigat. Innumeris autem modis solidorum intensior motus fieri potest, inter quos, superius adducta sanguinis copia, & quæ fibrarum robur afficere ulla ratione queunt, referri merentur. Possem itaque multas & longe plures alias cumulare vomitus cruenti causas remotas, quales sunt externæ, ut ictus contusiones, vulnerationes, vel ab extra corpori illata, venena, vomitoria, purgantia, acria remedia, animalcula, quale exemplum *Riverius Cent. IV. obs. 26.* de deglutita hirudine refert, possem, inquam, cumulare innumeras causas, ratione errorum in rebus sic dictis non naturalibus commissorum, inprimis animi pathematum, ut *Henr. ab Heer. l. c.* ab iracundia memorat, item ratione temperamentorum, ætatum, vitæ generis, prægressorum morborum, ut ex quartana, ex ulcere consolidato tibiarum observante Rhodio *Cent. II. obs. 65.* aliarumque morbificarum causarum; sed quoniam longum nimis ac operosum foret, omnesque hæ causæ novum & incongruum in fluidis & solidis corporis nostri partibus statum excitando, illasque ad vomitionem cruentam præparando, ludunt, hæc qualiacunque quoad ætiologias huius affectus, theseosque veritatis confirmationem sufficiant.

Thesis III.

Accurata collectio signorum nobis in cognoscendo huius morbi genio multum lucis fœneratur.

Mani-

MAnifeſtis quidem ſeſe ſignis profert hæc ſanguinis ex ventriculi cavo profuſio, ordinaria tamen, quæ ſonticum hoc malum præcedunt ipſique inhæreſcunt, ſequentia enumerantur ſigna. Præcurſores, qui illud imminere annuncient, utplurimum habet crebras ſputationes, miras anxietates in regione præcordiorum, tenſivos & gravativos dolores ſpaſmoſque per intervalla repetentes hypochondrii, præſertim ſiniſtri, conſtrictiones cardialgicas ventriculi, cum fuſis ſudoribus frigidis, inprimis extremorum, calore & frigore alternante: ſentitur pondus & compreſſio in hac ſtomachi regione, cui ſe jungunt variatio in pulſu, interdum vertiginoſa capitis turbulentia, imo animus ſubinde deficit; quæ ultima maxime eo morbi ſtatu adſociantur, quando in larga quantitate ubertim, vel reiteratis mox vicibus fluidum hoc vitale foras propellitur. Inter hæc nauſea urget, & moleſtus anxius & irritus vomendi conatus, donec tandem vomitus in actum erumpit, ſanguisque cum contentis in ventriculi antro permixtus eliminatur: ſique non protinus corpus a materia, unde gravatur, vomitione depleatur, ſanguis prodit concretus glomeratus & niger. Ventriculo poſtea a ſarcina liberato, levatus quodammodo æger videtur, preſſio ſpaſticaque conſtrictio vel plenarie ceſſant, & ſic unica vomitio ſufficit, vel paululum ſaltem remittunt, & nunc longiori nunc breviori temporis intervallo, imo ſtatis nonnumquam horis hæc cruoris revertitur eiectio, & tunc non ſolum gravi animi occupantur defectione, pulſus redditur debilis & frequens, cibi deſiderium ſubſidet, ſed vigor quoque virium diminuitur, nitor oris perit, vividique coloris flos expalleſcit. Nec hæc omnia omnibus, ſed alia aliis accidunt, pro diverſo cauſæ, hanc excretionem producentis, et circumſtantiarum habitu. Sic alii cruorem fœtidi odoris nigricantem vomitione extundunt: quibusdam pulſus magnus & vehemens, imo febris iungitur: nonnulli ægerri-

me ferunt hanc reiectionem, viribus inde valde depauperatis: alii contraria experiuntur, præsertim quibus solitæ sanguinis excretiones plus iusto retinentur. Notante *Ettmüllero Oper. pract. comp. Lib. I. Sect. VI. c. 3.* dolor magis ad dextrum hypochondrium excurrit, superioremque etiam lumborum partem infestat dolor gravativus, si pancreatis vitio vomitus sanguinis oriatur: rursusque alia alii patiuntur. Universam vero horum symptomatum syndromen, qua hic vomitus stipatur, eiusque genium consideraturus, illum inter affectus spasmodicos, in solidis partibus fundatos, refero, commodeque signorum rationes exinde peti posse sentio; quippe in spastica nerveorum ventriculi laterum strictura omnis vomitus essentia consistit, licet ob prægressum sanguinis exitum classi hæmorrhagiarum totus morbus accenseri mereatur. Deinde quoque fluida nostræ machinæ sequuntur motum solidorum, & vice versa, fereque nulla sanguinis ab interna causa proficiscens effusio sine spasmis, vel eos subsequente atonia, prægressis, evenit. Aucto enim per supra adductas aliasque innumeras causas solidorum tono, humorum inæqualis fit circulus, ab ambitu extremisque partibus corporis ad interiora sanguis urgetur, organa & vasa excretoria constringuntur, eliminanda retinentur, unde copia impuritasque eius magna sumit incrementa, congestiones, translationes ad alia loca, imo effusiones ipsius, ut in hoc affectu in ventriculi cavum, vomitus, aliaque gravia mala emergunt: spasmo deinde, qui sanguinem cum impetu ad alias partes congerebat, evanescente, remanet in illis debilitas, & ex hac stagnationes humorum, pabulumque novorum insultuum subministratur, qui levi accedente causa, denuo tragœdiam suam agunt, hæcque symptomata progignunt; quæ omnia pro more suo solidissime deduxit *Illustris D. Præses in Tom. II. Medic. Systemat. ration.*

Thesis IV.

Uti rectius hæmorrhagiarum ætiologiæ ab arteriis quam venis repetuntur: ita quoque vomitus cruenti rationem exinde petimus.

PLerumque in ætiologia excretionum sanguinis, arteriis neglectis, venæ nominantur, ac si illis solis id negotii competeret. Urgetur ante omnia experientiam docuisse, sanguinem ex venis sponte apertis profundi, quod tamen non sine plane contraria legibus naturæ ratione evenire posse arbitror: minime autem inde conclusio deducenda est, semper ex venoso systemate hisce in fluxionibus mitti sanguinem. Longe enim firmioribus ac validioribus argumentis ea stabiliri potest sententia, quæ arteriis illud munus tribuit, eaque partim ex ipso sanguinis motu circulari, partim ex ipsa fabrica & structura vasorum aliisque phænomenis desumemus. Per arterias itaque impulsu cordis valido omne sanguinis flumen ad minima etiam corporis puncta defertur; per venas vero ad idem principium, unde venerat, cor nempe refluit; venæ proinde quod vehunt liquidum ex arteriis hauriunt, arteriosusque perpetuo a tergo appulsus sanguis, illius, qui in venis est, regressum prohibet; unde magnum sane esset postulatum, sanguinem periodum penitus adversam ac retrogradam capessere, si ex venis foras emanaret. Pollent quidem spasmi, hæmorrhagiarum fabri, ea potentia, sanguinem iam mole turgescentiaque peccantem, vel in alio loco obstaculum invenientem, ad partem quamdam pellendi, ast non solæ venæ ab iis afficiuntur, quia, ut verbis acutissimi *Bœrhavii Instit. Medic. §. 214.* utar, nulla in universo corpore particula sensibilis sit, quin habeat arteriolam, ut docent vulnuscula, microscopia, iniectiones: quare & arteriæ eidem succumbunt cladi, licet minori gradu ob renitentiam maiorem pulsumque a tergo continuo urgen-

gentem illis proprium. Reperiuntur utique venæ in maioribus suis divaricationibus respectu arteriarum longe tenuiores, hincque dilatationi spasmoque magis expositæ; arteriarum autem minimarum crassities cum tunicarum in venarum radicibus tenuitate fere convenit, suntque arteriolarum ultima tam angusta, vt ubi in venas abeunt, omnes arteriarum proprietates exsuant, nec exacte venæ ab iis discerni queant. Quis igitur dubitabit, tam subtiles arteriarum canales non pariter extendi ampliari & urgeri posse, vt latera eorum ab invicem dehiscant? inprimis cum in illo loco maxima fiat distensio a fluidorum impetu, ubi tunicæ sunt molliores ac subtiliores: hic autem ille locus est, ubi arteriæ cum venis cohærent, & canales illarum conici cylindraceam quasi acquirunt figuram, inque initia venularum terminantur. Quando igitur ob spasmum sanguis venosus ultra ferri nescius, pondere suo inferiorem ascendentem premit, arteriæ vero pulsum suum continuando semper novam liquidi copiam cum impetu suggerunt, regressumque venosi impediunt, aliter fieri nequit, quam ut ultima arteriolarum, utpote tenerrima tunica instructa, dilatentur, aperiantur, sanguinemque emittant, vel lateralia vasa ultra modum dilatata, sanguinem loco subtilioris liquidi, quod antea vehebant, transmittant. Ex eodem fundamento obviam ire licet illorum objectioni, qui sanguinem arteriosum cum impetu saltuque prosilire existimant. Novisse enim convenit, maximum intercedere discrimen inter arteriarum maiores ramos, & inter extremitates illarum capillares, quæ tunica sua crassiore amissa, pulsationem saltumque eludunt: id quod etiam scarificatio docet, in qua venulæ æque ac arteriolæ simul aperiuntur, sanguine tamen non cum saltu eructante. Testatur tamen ipsa etiam autopsia cum saltu quoque sanguinem sub hæmorrhagiis interdum protrudi, & præter alios *Wedelius in Eph. Germ. D. I. A, 3. obs. 22.* com-

memorat exemplum feminæ ſenilis, in qua tamquam e ſiphunculo ſanguis pervaſa in anum explicita cum ſaltu profluxit. Quod ſi porro quantitatem iſtam liquidi vitalis, quæ in hæmorrhagiis fundi ſolet, ponderemus, facile colligere licebit, venoſum minime ſufficere; protinus enim illud, quod in venula aperta uſque ad radices ſuas fuit contentum, effluet, niſi ex corde per arterias novus affluxus ſubminiſtraretur. Obloquitur deinceps ipſa vaſorum ſtructura; venæ enim ex radicibus exiguis in ampliores ramos excurrunt; arteriæ contra ex ſpacio ampliori in anguſtiſſimum properant: hinc ſi ſanguis venoſus funderetur, ex patenti alveo colligi, & contra ſuum progreſſivum motum in anguſtiores ductus & per aperturam remeare deberet, quæ ſane poſtulata omnibus microcoſmi motuum legibus aperte repugnant. Non minus quoque hiſce reſpondetur illi dubio, quo ob difficilem ſanguinis ad fontem ſuum regreſſum, ipſius promtam ſtagnationem, reditum & effluxum urgent: ſtructuræ enim venarum iam propoſitæ, & appulſui continuo arterioſi ſanguinis, ſi addas valvularum in venis apparatum, venarum numerum longe maiorem, aliaque, quibus venoſi fluidi progreſſus ad cordis ventriculos adiuvatur, adminicula, facile & hoc removeri poſſe dubium exiſtimo. Neque arteriarum poſt mortem ſanguine depletarum conſpectus aliquid contrarii involvit, idque contractioni arteriis propriæ in acceptis ferendum eſt, qua liquidum contentum in venarum propellunt radiculas in quibus, maiori ſpacio nunc accepto ulterius ad ramificationes illarum derivatur, ita quidem, ut ſuperato earundem reniſu omnes cruore infarctæ compareant. Magnam denique lucem noſtræ ſententiæ fœneratur illud phænomenon, quo effuſiones ſanguinis ordinario in iis locis contingere obſervamus, ad quæ di-

ves

ves huius liquidi copia, multæque arteriæ dimittuntur ad secretiones destinatæ, uti in naribus renibus ventriculo utero: & vt maneamus circa uterum, attenta constat animadversione, quod post lochiorum fluxum, item post omnes maiores sanguinis effusiones, non amplius rubicundus sanguis, sed tantum lympha quædam effluat, hanc sine dubio ob rationem, quia arteriolæ ultimæ, quæ ob angustiam globulos sanguinis non admittebant, a motu liquidi vitalis vehementi distensæ & apertæ, eliminato sanguine, qui eos antea dilataverat, nunc ad naturalem suum statum redeunt, nec sanguinis purpuram, sed fluidum tantum liquidum transmittunt. Plenaria enim non opus est ruptione vasorum, sed fissura tantum laterumque dehiscentia sufficit. His ita positis perspectu facile est, rectius in doctrina hæmorrhagiarum ad arteriosa quam venosa respici vasa. Tuto quoque opinor eandem de arteriis hæmorrhagiarum scaturiginibus adstructam sententiam, ad illam sanguinis excretionis speciem, quæ vomitus vocatur cruentus, applicari posse, quum similis similium soleat esse ratio: attamen in sequenti thesi paulo curatius & pressius eam perquiremus.

Thesis V.

Hinc sanguinis in vomitu cruento profluxus non ex vasis brevibus venosis fit, sed ex arteriis brevibus.

ANtequam ad ipsam exponendam hanc thesin progrediar, brevem quamdam vasorum brevium præmittendi delineationem urget necessitas. Et vt prius de arteriis ex cœliaca oriundis dicam; illa vbi digiti transversi latitudine ex aorta exiit, in duos dividitur ramos, sinistrum & dextrum. Hic sinister nostræ considerationis est; qui primo gastricam sinistram spargit, & ex hac epiploicam sinistram & gastro-epiploicam, pergendo deinde format pancreati-

cas, & in lienis viſcus antequam immergitur, arterias breves tres vel quatuor ordinario dimittit. Notari autem hic inprimis meretur, arterias breves cum gaſtricis anaſtomoſi gaudere, ita vt flatus in has breves arterias immiſſus promte per gaſtricas redeat. Venæ vero breves ad ſplenicam tendunt, quæ in venam portæ terminatur. Simulac enim truncus V. P. parum obliquo tractu ſub duodeno & pancreate proceſſerit, venas cyſticas accipit, deinde in duos ramos diſpeſcitur, cujus dexter ad meſenterium diſcedit, ſiniſter ad lienem; in itinere aliquando admittens duodenam & hæmorrhoidalem internam, poſtea gaſtricam, coronariam ex gaſtricis oriundam, epiploicas, gaſtro-epiploicas, pancreaticas: mox ubi ad lienis parenchyma pervenit, tres vel quatuor ſurculos ex tunicis ventriculi ſiniſtræ partis ortos aſſumit, vaſa venoſa brevia dicta, quorum ſanguis cum lienari redeunte iunctus per ſplenicam venam ad commune oceani gremium, nimirum venam portæ, fertur. His animadverſis proximum eſt, ex quo genere horum vaſorum ſanguis vomitu cruento reiectus eructet, contemplari; nec auctores unam eamdemque hic tuentur ſententiam. Multi putant illum ex venis brevibus in cavum ventriculi expelli, idque eo magis, quia ſanguis plerumque nigricantis coloris, qualis venoſus lienaris vulgo habetur, evomitur, & quod hic vomitus ſæpe hypochondriacos, quorum lien haut raro atro cruore refertus, cum magnis tenſionibus in hypochondrio adfligat, ubi ſanguinem craſſum per venas breves ad ventriculum deduci & vomitu depleri arbitrantur. Sed minime hiſce cauſis color iſte debetur, dignumque videtur hac occaſione paululum evagari, & ratione ſanguinis, qui vomitu rejicitur vtplurimum craſſi & nigreſcentis aliqua inſerere. Medici enim ſuperiorum ſæculorum, inter quos *Lommium Obſ. Med. L. II p. 131.* adducam, a iecinore proficiſci ſanguinem ſplendidiorem ac magis purum, quem autem lien fundit, turbidiorem

ſub-

ſubnigrum & interdum acidum: alii recentiorum ex arteriis profluere ſanguinem fluidiorem & rutilantem, ex venis grumoſum & fuſci coloris, exiſtimant. Neutra vero horum ſententia veritatis fulcro nititur. Nam vtut priorum ſententiam, ex hepate aliquando delabi poſſe ad ventriculum ſanguinem haut negaverim, illum tamen fluidiorem eſſe lienari minime concedimus, quum ſolida anatomicorum huius ſæculi experimenta ſatis confirment, lienis ſanguinem dilutiorem floridiorem ac magis attenuatum eſſe hepatico, id quod & lienis fabrica, & copia arterioſi liquidi, ad hoc viſcus detruſi involvunt, ita ut lien pro machina ſanguinem attenuante & propellente ad portam merito habeatur. Alteri ſententiæ in tantum quidem aſſentio, quod arteriarum ſanguis fluidior, exiſtat venoſo in vaſis ſuis contento: docet tamen obſervatio, ſanguinem cito poſt extravaſationem in ventriculo rejectum, dilutiorem & minus atro colore conſpurcatum reperiri, ſi vero diutius in eo moram nectat, coagulatum nigrumque prodire. Simulac enim motu cordis & arteriarum ſanguis caret, per quietem acidumque ventriculi, in reliquiis a cibis potibusque delitefcens, concreſcit, & magis ad ſolidi indolem accedit, quoniam acidum hoc cum ſanguinis parte ſulphurea & alcalina congrediens non modo colorem ſuum & conſiſtentiam mutat, ſed & peſſimum induit odorem. Nunc redeundum eſt in viam, & indagandum, an vaſa brevia venoſa mittant ſanguinem? Omne vero anatomicum ſcrutinium probat, per hæc vaſa a ventriculo reduci liquidum, proindeque contra conſuetum ſuum curſum regredi oportere: fieri enim natura nequit, vt venæ quidquam a liene ad ventriculum devehant breves: & ſi etiam per ſpaſmodicas tenſiones & preſſiones ſanguinis foret regreſſus, longe facilius in truncis ſuis, ventriculum inter & lienem exiſtentibus, quam in ſuis ramis, per tunicas ventriculi, crepaturam multum impedientes, reptantibus, aperientur. Se-

or-

orsim quoque ea est venarum ventriculi constitutio, vt omnes inter se coniunctæ & valvulis destitutæ, sanguis liberum habeat sursum deorsumque exspaciandi campum: nam injectus siphone liquor, vel flatus in vas breue immissus, vasa gastrica transit, cunctasque huius visceris venas promte replet. Possemus etiam ad probationis augendam vim observationem *Loweri in tract. de Corde Cap. V.* allegare, qui in concursu venarum brevium cum splenica notabilem valvulam notavit, eius tamen, quia rarissime forsan reperitur, tantum meminisse sufficiat. Quid autem respondeamus observationi auctorum, qui vasa brevia aperta invenerunt, aut sanguine turgida? Hic primo monendum duco, me experientiæ plurimum deferre, sed fere semper generaliori titulo vasa nominari brevia, non accurate venas aut arterias indicando, imo paucos anatomicorum arteriarum brevium iniicere mentionem: hinc an non pari iure ad arterias applicari possint hæc dicta, &, si forsan aliquando inventa apertio aut turgescentia venarum brevium, utrum inde assertum a particulari ad vniuersale formandum sit, merito quæro? imprimis cum ratione venarum, quæ sanguine post mortem distentæ apparuerunt, causam arteriarum contractioni tribuendam esse iam supra demonstrauerimus. Venis itaque ab hoc negotio exceptis cum Highmoro, *Conringio Lib. de sangv. generat. & motu C. 22. Rolfincio diss. anat. L. VI. c. 27.* aliisque gravissimis viris arterias breves hunc plorare sanguinem existimo, & quæ in priori thesi generaliter adstruxi, hic specialiter applicare decet. Subiungam vero adhuc observationem practicam, qua in vomitu cruento correptis non raro lienem vel obstructum vel infarctum, imo vt *Illustr. D. Præses* observavit, cartilagineum reperimus, & sequens ex ea eliciam ratiocinium, quod lienis vasculis obstructis, appulsus per arterias ad illa sanguis necessario regurgitet, & maiori impetu in vasa, quæ iuxta sunt, breves nempe arterias feratur

tur ad ventriculum, & nisi data per venas aperta via reducatur, facile ultima arteriolarum, vtpote tenerrima tunica conflatarum venisque continuarum, extendantur & aperiantur. Nec opus demum est, vt in ventriculo a perruptione arteriarum remaneant stigmata seu cicatriculæ, vti nec in utero tales, quando plethora per menses evacuata est, oculum subeunt: distentis enim antea arteriis, & nunc emisso sanguine ad pristinum statum redeuntibus, ea disparent.

Thesis VI.

Nec alias vias excludo, per quas sanguis ad ventriculum deferri possit.

LOngius enim petitum esse videtur, quando de vasis brevibus unice philosophamur, siquidem & ratio & experientia dictitat, ex aliis etiam partibus vasisque sanguinem fundi. Fieri autem hanc fusionem vel in reliquis ipsius ventriculi locis, vel in vicinia ipsius, unde adhuc aditus ad stomachum patet convenit: proindeque duodenum superioremque tenuium intestinorum tractum volo, ex quibus haut difficile, testante id vomitu, materia collecta in ventriculi gremium amandatur: nec negaverim ex reliquo etiam intestinorum tractu, eorum peristaltico motu inverso, contenta deduci in ventriculum, quæ alias per inferiorem portam solent expurgari, vti ex passione patet iliaca. *Sylvius* & *Ettmüllerus* ex pancreate ad duodenum & ventriculum sanguinem plerumque deponi asseverabant. *Scultetus obs. XXX. Armam. chir. & Dionis Demonstr. VII. oper. chir.* illum ex vasis lingualibus in infantibus discisis; profluentem & deglutitum, tandemque in ventriculo coacervatum cum subsequuta morte annotarunt. Sed missis his viis aliæ adhuc reperiuntur; & primo adsunt rami vasorum gastricorum, ubique per hoc nobile viscus disseminatorum, ex quibus non solum *Blancardus*, *Bohnius* aliique au-

 ctores

ctores ſanguinem fundi obſervarunt; ſed quoque idem ſana ratio ſuadet: quia ſanguis venoſus in V. P. propter obſtructionem quandam hepatis facile poteſt accumulari, unde obſtaculo præſente, in flumine ſuo tardatur ac reſtagnat, ſanguinique ſubſequenti venoſo gaſtricarum venarum reſiſtit, a qua preſſione & reſiſtentia vaſa antea dictarum arteriarum lateralia & ſecretoria dilatari poſſunt & aperiri; quid? quod per vaſa eroſa tunicæ vaſculoſæ ventriculi a venenis, vel disrupta ex vulneratione, (quæ vt accurate brevia lædant vaſa haut credibile eſt) eundem ex hiſce gaſtricis arteriis effluxum produci putaverim. Nec videtur repugnare poſſibilitati talem evacuationem per arterias meſaraicas in inteſtinis tenuibus, præſertim in duodeno & ileo fieri, unde per pylorum mediante vomitu ventriculum ingredi, ac reiici poteſt, inprimis cum membranæ horum inteſtinorum ſint admodum teneræ: neque iniuſte *Riverius Cent. I. obſ. 45.* exiſtimat, ſi vomitus cruenti paroxyſmus ab excretione ſanguinis per alvum inchoetur, vaſa meſaraica apertionem hanc ſuſtinere: cui & id adiiciendum eſſe æquum reor, in enormi vomitu ſanguinis vix ſufficere poſſe cruorem, quem vaſa ventriculi largiuntur, niſi inteſtinorum vaſa ſimul partem quandam ſuppeditent. Ita quoque iuxta *Cel. Bergerum in diſſ. de hæmorrhoidibus*, vix quidquam obeſſe video, quo minus pars ſanguinis aliquando ex hepate per ductum cholodochum in duodenum & exinde ad ſtomachum urgeri poſſit, & quidem iis circumſtantiis, quando nempe vel craſſus corruptus ſanguis in ramificationibus hepatis collectus, vaſis eamdem labem affricat, eaque perforat, vel nimis ſeroſus ac minus cohærens poros vaſorum felleorum laxando in ramos ductus bilarii cum bile confluit, & per laudatam viam ad duodenum amandatur.

The-

Thesis VII.

Ad periodicum vomitum cruentum explicandum causæ mechanicæ sufficiunt.

PEr causas mechanicas illas intelligo, quæ fundamentum suum in contextu illo solidorum & fluidorum, ex quibus corpus nostrum coaluit, & in motu suo conservatur, mutuantur: quamdiu enim hic ordo structuræ microcosmicæ viget, nullus nostram machinam affligit morbus, simulac vero hic ordo destruitur, morborum aperitur scena. Vix autem ab ulla alia causa magis ille turbatur, quam a motibus spasmodicis, meritoque in illis fundamentum morborum periodicorum quærimus, uti egregie *Illustr. D. Præses Med. rat. P. II. p. 141.* admonuit; quippe nulla datur morbosa affectio, per intervalla certa repetens, quæ sine spasmis peragatur. Hi vero vario modo suum huc conferunt symbolum. Peculiare enim id illis est, vt partes, quas semel occuparunt, reddant imbecilles: quo vero pars est imbecillior, eo facilius iterum vehementiæ illorum succumbit, eoque promtius perversum motum repetit: nam dissipata, constrictione agitatione & contorsione fibrarum per spasmos, delibatissima humorum lympha, quæ partibus robur conciliat, aliter fieri nequit, quam vt tono suo afflictæ partes deiiciantur, quo deinde deiecto, inæqualis non solum humoribus inducitur circuitus, sed quoque in illis partibus fiunt a fluidis congestiones stagnationes novorumque spasmorum fundamenta. Imo spasmi partibus solidis talem acquirere valent habitum, vt postea levissima accedente causa, eos naturæ inimicos motus denuo exerceant, præsertim quum spasmi humores maxime ad infirma ablegare soleant loca. Cur autem hi spasmodici motus accuratas temporum periodos servent, id causæ in certa illa quantitate humorum sub determinato illo temporis spacio collecta, positum est. Quemadmodum

enim

enim certus motus proportionatam caufam moventem certumque tempus requirit, quo durante certa quantitas humorum ad motum inducendum potens colligi debet: fic non video quid obftet, vomitum cruentum periodicum, proportionata fanguinis quantitate intra periodum iftam collecta, & ad novos fpafmodicos motus inducendos valida, denuo fuboriri. Sufficit vero quantitas perexigua; quia partibus folidis per fpafmorum atrociam talis labes, atoniam puto, inducta eft, vt fanguine qualitercunque reparato, ille ad hæc loca debito robore deftituta maiori in copia ruat, ibique congeftus vafa ultra diametrum fuam confuetam diftendat, & priftina orificia, per quæ una vel altera vice exitum invenit, referat. Iam autem fere femper in affectu hoc periodico fuppreffæ excretiones folennes, inprimis quæ per uterum & ani vafa fiunt, indeque maior, quam corpus commode fert, producta fanguinis quantitas, caufam largiuntur, ita vt feminis fluxu fuo falutari deftitutis, infuper plethoricis lautaque diæta utentibus, ftato illo tempore, quo menftruæ purgationes erumpunt, accidat, harumque vices fuppleat. Imo animadvertimus, menftruo vel hæmorrhoidum fluxu reftituto, fponte fua hunc vomitum evanefcere, ut teftantur *M. N. C. D. I. ann. I. obf. 95.* manifefto indicio fuperfluam fanguinis copiam, nunc per congrua loca eliminatam, fpafmis vomituque cruento anfam præbuiffe.

Thefis VIII.

Quod propter connexionem vaforum uteri cum vena portæ oriatur a menfibus fuppresfis vomitio cruenta, haut admitti poteft.

AD hanc formandam thefin occafionem mihi fuppeditavit *Clar. Chrift. Weisbach in cura omnium morborum cap. de Vom. cruento,* qui ob conftitutionem venæ portæ eiusque

que communicationem cum venis uteri, originem ac causam vomitus sanguinis a mensibus suppressis detegere contendit; ita vt quando sanguini per vterum exitus denegatus, ille in venam portæ copiosius confluat, stagnet, & per hepar non promte percoletur, unde spasmi in abdomine oborirentur, qui tandem sanguinem venæ portæ in vasa brevia ventriculi urgendo acreprimendo, vomitum cruentum producerent. Cui deductioni respondeo: ex superius dictis, quibus asserui sanguinem arteriosum in hæmorrhagiis mitti, iam patescere, venosum exsulare deberé, proindeque hanc de V. P. cum uteri venis connexione sententiam suo destitui solido fundamento: attamen quum & aliæ rationes suppetant, hanc allatam connexionem vasorum evertentes, eas ex anatomica partium disquisitione desumtas afferre decet. Sanguis enim ex utero refluus per spermaticas & hypogastricas venas in cavam effunditur, non vero in venam portæ: recensentur quoque hæmorrhoidales venæ, quarum externa similiter in cavam terminatur mediante hypogastrica: interna vero, quæ sanguinem ex crassis intestinis vesica & vagina uteri revehit, ad venam portæ properat: communicant etiam iuxta *Cel. Salzmannum in diss. de vena portæ*, hævenæ hæmorrhoidales inter se, sed ex ipso utero proveniens ramulus, qui cum hæmorrhoidali interna & per hanc cum vena portæ communicatione gaudeat merito postulatur, eumque nondum vlla anatomicorum detexit solertia. Concedamus insuper adesse ob arctum intestini recti cum vesica & utero nexum tales surculos, quia venarum lusus in corpore humano magnus est, quam, quæso, & quantam eiusmodi exiguæ venulæ sanguinis copiam revehere valebunt, quæ tantas turbas in machina corporis excitare possit? Ut iam de refluxu sanguinis lienaris per hæmorrhoidalem, indeque producto lienis infarctu, taceam, quem fictitium esse, legibusque hydraulicis reclamare *Clar. Nicolai in*

Diatribe de vaſorum directione candide detexit. Quàre aliam certe latere cauſam vomitus cruenti a menſibus ſuppreſſis ſuſtentati, concludimus, quæ utique quærenda venit non invaſorum communicatione, ſed nervorum conſenſu, iisque rebus, quæ nervoſas partes morboſe afficiunt, inter quas præcipue recenſenda ſunt, plenitudo vaſorum totius corporis a copia ſanguinis ex cohibita menſium excretione ingenita, indeque orti ſpaſmi, quibus omnia corporis noſtri vaſa expoſita ſunt, & unde etiam alias ſanguinis excretiones ex eadem cauſa ſtrui ſæpius experimur. Hunc commemoratum conſenſum nervorum, indeque ductam rationem anatome docet. Ita uterus & adiacentes partes communes ſuos nervos partim ex nervo ſacro, partim ex intercoſtali, ejusque inprimis inferiori plexu meſenterico accipiunt. Cumque nervus intercoſtalis permultis in locis cum pari octavo, vago dicto, in collo thorace & abdomine plexus formet; hæ vero ad uterum abeuntes nervorum propagines arctiſſime cum intercoſtali cohæreant, imo ab eo ipſum ortum trahant, luculenter patet, ob ſpaſticas ſtricturas his nervis inductas varias commotiones in ſyſtemate vaſorum produci poſſe, monſtrante paſſione hyſterica, maloque hypochondriaco.

Theſis IX.

Neceſſe eſt vt medicus accurate perluſtret materiam in vomitu cruento reiectam.

UTi formatum prudenter iudicium de futuro morbi decurſu & eventu, medici famam maxime auget & promovet: ita per temerariam minusque conſiderate prolatam prognoſin non ſolum ſe, ſed & totam artem ſalutarem dat turpiter. Proinde medicus inter alia ſaluberrima monita & hoc caute cuſtodiat, ne uno vel altero ſigno obiter

ter tantum confiderato fe decipi patiatur, morbumque toto cœlo ab alio diftinctum falfo pro eodem venditet. Accidit idem quandoque in vomitu cruento, iuvatque sequentia hic inferere ad probandam thefin exempla, ubi medici in iudicio ex materia vomitu exclufa ferendo valde hallucinati funt. Ita *Illuft. D. Præfes in Med. Confult. T. II. p. 81.* confignavit cafum ægri inflatione ventriculi & duodeni hypochondriaco fpafmodica excruciati, qui interdum per eructationem materiam nigricantis & brunni coloris eiecit, quam medicorum alii pro nigra & corrupta bile, alii pro vomitu cruento, nonnulli pro vomitu critico hæmorrhoidali venditarunt. Sed inftituto ab Illuftri viro huius eliminati magmatis accuratiori fcrutinio, nil fanguinis ingremio fuo fovere, fed potum Succuladæ originem huic materiæ dediffe clare demonftravit. *Fel. Platerus Lib. III. obf. p 783.* vomitionem fanguinis annotavit, ubi fufpicio fuit lienis vel hepatis portionem fimul redditam fuiffe, quæ tamen pulpa ficuum, perluftratione & examine docente, fuit. Convenit igitur hanc vomitu depletam farcinam examinare, & an certo fanguis fubfit, expifcari, fi aquæ iniiciatur, illaque colorem inde mutuetur rubicundum, feu, quod adhuc certius eft, materia illa prius evaporata, carbonibus vivis admoveatur, ubi fub combuftione fanguis fœtido fuo falis volatilis odore fe prodet: quibus facile alia fcrutandi experimenta adiici poffunt, addendo & mifcendo cum variis aliis rebus.

Thefis X.

Feminis familiarior eft quam viris: hifque magis exitialis quam illis: infantes rarisfime infeftat, fed frequenter adultos.

CUm fere impoffibile fit, ob ingentem individuorum & circumftantiarum variationem certis regulis omnem vomi-

mitus cruenti prognosin comprehendere, hanc ex ea generalem & quotidiana experientia comprobatam thesin proponere, & maxime in rationes eius inquirere satis videtur. Quæstio itaque erit, cur feminis observetur hæc affectio familiarior quam viris? Sed scire proderit, eam structuræ & habitus corporis partium, quibus sequior sexus gaudet, esse rationem, vt spongiosi, laxi, exilioribus vasis instructi, subtilis ac imbecillioris utplurimum sint corporis, ideoque variis ægritudinibus exponantur. Tardior enim inde sanguinis peridromus peragitur, languescit, maior eius copia, quam ferre valent, in iis generatur, ex qua humorum abundantia, nisi per uterum evacuetur, hæmorrhagiis aperitur porta. Porro rationem huius quæstionis suppeditat naturalis illa menstrua evacuatio feminis solummodo competens, in cuius congrua excretione valetudo feminarum prospera maxime versatur, unde ea non rite succedente vel plane cohibita, insigne in hunc elegantiorem sexum redundat damnum: non solum enim humores plus iusto colliguntur, sed quoque ubertim aggravati, motus sollicitant, congestionesque ad alia loca inducunt, spasmisque lenocinantur. Deinde quoque ratio asserti nostri desumenda venit, ex maiori illa generis nervosi ob teneritudinem, flexibilitatem maiorem & ad citatiorem motum aptitudinem, in sexu sequiori ad spasmos motusque inordinatos præ viris propensione, unde ad animi commotiones spasticasque stricturas subeundas valde observantur proclives, quarum sane maxima vis est in pervertendo motu solidorum ac fluidorum: imo ob imbecille hoc nervosarum partium genus corporisque compagem vires motusque quodammodo deficiunt, excretiones labascunt, succique accumulantur. Consistit vero sanitas mortalium maxime in æquabili & liberiori sanguinis periodo & vacuationibus debite succedentibus; hæc autem a prædictis aliisque causis in feminis facile perverti possunt,

qua-

quare non mirandum illis noſtrum quoque affectum familiariorem eſſe viris. Nunc ad alterum deſcendo theſeos noſtræ membrum examinandum, cur nempe viris magis exitialis ſit vomitus cruentus quam feminis? Et ſimiliter ex ſtructura corporis maximeque ſolidarum partium rationem deſumo. Viri enim utplurimum firmo, robuſto, fibris ſolidis ac compactis, magis renitentibus prædito corpore fruuntur, unde hoc morbo afflictos neceſſe eſt ut cauſa longe gravior urgeat, & ſpaſmi quoque hæmorrhagiarum ſoboles vehementiori cum impetu aggrediantur, quia fibrarum maior adeſt durities & ſoliditas: quo fortior autem cauſa, nimirum intenſior ſpaſmus vexat, eo maius periculum & vehementiam alit, eo profundior inſequitur labes, imbecillitas, compreſſio ſanguinis ad locum affectum, viriumque reſolutio: & hic ſpaſmus ſemel fibris motricibus communicatus, non tam cito eas deſerit, ſed diu talem infeſtum motum continuando, plerumque cum ipſo vitæ exitu terminatur, lethali ſphacelatione & νεκρώσει in ventriculo relicta, vel ſi aliquando remittat, vix ſenſibili tamen admiſſa cauſa, eodem, atque ob fibrarum tonum reſolutum, etiam vehementiori inſultu recrudeſcit mortemque accelerat. Quibus adhuc addendum eſt, quod ſexus nobilior non tantam ſanguinis copiam quam elegantior gignat, proindeque magnam eius iacturam non ſine damno experiatur: ſique abundantiam quamdam humorum foveat, nec per hæmorrhoides, quibus quantitas ſanguinis ſalutariter evacuari ſolet, exitum inveniat, certe maior inde labes ob habitum ſtrictiorem in eos redundat, quam in feminas ſpongioſa carne onuſtas. Ultima denique theſeos noſtræ verba expoſtulant rationem quare infantes rariſſime, adultos vero frequenter vomitus cruentus adfligat? Quam meo quidem iudicio ab ætate rectiſſime peti exiſtimo, hujus ſiquidem magna efficacia eſt in morbis invitandis: quare certis ætatum periodis certos morbos accidere, & proprios infantili ætati morbos maxime caput affligere animadvertimus, cuius fundamentum

in dispositione solidarum partium ad motum & ad humores in motum redactos & adductos recipiendo non iniuste quærimus. Infantum enim fibræ flaccidæ ac debito robore adhuc destitutæ sunt, unde languidus cordis solidorumque motus, qui ad vomitum cruentum inducendum minus est idoneus, quamquam sanguinis aliorumque humorum in iis conspicua habeatur abundantia, quæ tamen eo ætatis lustro ad dilatandam & augendam partium solidarum substantiam commode impertitur: hinc deficiente plenitudine humorum, cessat primaria vomitus cruenti causa, in adultis vero elater fibrarum est maior, cordis motus & arteriarum longe validior, ob augmentum corporis tunc ætatis maxima ex parte absolutum largior sanguinis productio, & in feminis quoque mensium negotium accedit, proindeque huius ætatis subiecta hæmorrhagiis vomituique cruento magis exposita sunt atque succumbunt.

Thesis XI.

Venæ sectio in vomitu cruento raro omittenda est.

Opportunus hic locus est, quamdam nostri morbi inserendi curationem, quæ pro diversis causarum fundamentis temporisque ratione diversimode quoque debet institui. Hinc durante paroxysmo, ea quæ sanguinis redundantiam minuunt, orgasmum eius sedant, affluxum a parte succumbente divertunt, spasmorumque vim mitigant, requiruntur, vt venæsectio, pediluvia temperata, inprimis clysmata emollientia, & ex remediorum fonte nitrosa, præcipitantia & antispasmodica ex duris animantium partibus parata, ut sunt: Ungula alcis, dens equimarini, C. C. s. igne parat. & eius generis plura. Necesse quoque est, urgente vomitu, periculumque virium vitæque minante ad roborantia tonica, lenissima adstringentia & anodyna descendere, ut sunt: corallia rubra, terra sigillata, bolus armena, C.C. ust. præp. cortex & extractum cascarillæ, species de hyacintho, massa pilularum de cynoglossa, de styrace, temperatæ tincturæ martis,

&

& alia eiusdem virtutis: quibus externa commode addun-
tur, ut emplastra stomachica, cataplasmata ex aromatibus
herbisque fragrantibus in vino decoctis confecta. Sedata
quadantenus hisce remediis sanguinis eructatione, animus
curantis ad sanguinem in grumos concretum, & in primis vi-
is quiescentem dissoluendum, & per inferiora educendum
dirigatur, cuius præsentiam faciei color luridus, debilitas
pulsus, stomachi inflatio produnt, & huic scopo egregie re-
spondebunt clysmata & ex rhabarbaro depromta. Post pa-
roxysmum vero morbi causas sedulo medicus investiget, cir-
culum sanguinis in ordinem redigat, evacuationes solen-
nes cohibitas restituat, & quantum fieri potest radices morbi
ulterioremque mali proventum præscindat. Omnium ve-
ro harum causarum medendi viam præmonstrare non mea-
rum est virium, sed exercitatioribus relinquo practicis, quo-
rum scripta evolvi queunt: attamen ne statim filum oratio-
nis de curatione abrumpam, in hac & sequenti thesi quædam
ad curam pertinentia, specialius scrutabimur, quorum
agmen ducat venæsectio, quæ merito inter generosa
maximam & nocendi & juvandi efficaciam possidentia
refertur remedia, proindeque omni qua potest fieri
circumspectione a medico suadenda. Neutiquam au-
tem mihi mens est vt contendam, venæ sectionem unicui-
que subiecto omnique morbi statu administrari oportere, sed
cum plerasque in tollendo vomitu cruento respiciat, imo fe-
re absolvat indicationes, eam & proficuam & raro intermit-
tendam esse pronuntiamus. Primo enim abundantiam
sanguinis, multorum morborum & inprimis vomitus cru-
enti fœcundam matrem, minuit. 2) Ex hac copia sanguinis
provenientem vasorum superonerationem, innatæque eo-
rum contractionis destructionem, prohibet, sicque debili-
tato tono vasorum succurrit; detracto enim onere, quod
vasa antea ultra suam diametrum distenderat, vires suas pristi-
nas colligunt, mouendaque fluida commode propellere va-
lent. 3) Exercitio contractionis extensorum antea vasorum

restituto, æqualem ac debitum sanguinis progressum restituit, pulsu nempe reddito fortiori ac celeriori: hinc quoque stases a nimia copia generatas præoccupat, & præsentes, sanguinis affluxu vigente, resolvit ac discutit. 4) Cessantes in locis consuetis naturales hæmorrhagias, ex quibus, teste experientia sæpissime vomitus cruentus resultat, ad debita & congrua sua loca invitat: ita vt si a mensibus suppressis ille inducatur, fere semper maximo cum fructu, sanguinis missio in pede suscipiatur: quorsum etiam omissæ artificiales sanguinis euacuationes pertinent. 5) Sanguinem ad ventriculum ruentem & decumbentem derivat ac revellit, periculumque imminens avertit: nam instituta sanguinis missione derivatoria ac revulsoria, vt vocantur in scholis, quæque in remotis fieri debent partibus, sanguis ad venam arte apertam magis fertur, quantum nempe circulationis lex ac vasorum communio situsque permittunt, & quatenus sanguinem hac ratione a parte morbosa avocat, efficit, vt per arteriarum canales ingressuro fluido viæ pateant, & per venarum ductus impedite refluat, sublata quæ inepta erat copia. 6) Immoderatum nimium ac ulteriorem sanguinis ad ventriculum affluxum compescit intercipit & prohibet. Et denique, ne nimis longus sim, 7) crasin ipsius quoque sanguinis emendat, dummodo spissos & lentescentes ex tardiori circulatione humores, a quibus se - & excretionum liber successus impediebatur, & ad effusiones eorum remote pabulum subministrabatur, fluidiores reddit, restituendo sanguini per auctum tonum vasorum promtioremque in orbem agitationem, particularum discontinuationem. Tanti itaque fructus ex detracto nimio sanguine observantur, patetque ex hac recensione, non solum quo casu in hoc nostro affectu sanguinis missio locum inveniat, sed quoque eam præservandi & quodammodo tollendi gratia, non facile negligendam esse, quum nullum hactenus suppetat in arte salutari remedii genus, quod tam multis explendis indicationibus simul & semel inserviat. Restant vero adhuc circa eius administrationem

nem quædam monenda, & primo convenit eam intactam relinquere, ubi vires non suppetunt, & hoc generoso remedio ferendo impares sunt, aut alia obstacula, quorsum animi deliquia referimus, eam prohibent, ne mortem exhausto vitæ thesauro, acceleremus. Secundo quantitatem emittendi sanguinis, venæsectionisque pro causa urgente repetitionem, ex magnitudine plethoræ, causarum ratione, morbi impetu viriumque robore esse mensurandam. Tertio venæsectionis usum necessario continuandum esse, præsertim præservandi scopo circa æquinoctia, ne malum repullulet, idque eo magis tenendum censeo in plethoricis otiosis plenamque diætam sectantibus.

Thesis XII.

In vomitu cruento laborantibus cavendum ab adstringentibus, copiosis liquidis, exagitantibus medicamentis, & victu incongruo.

REfero ad adstringentium classem styptica, vitriolata, martialia, saturnina & aliquo etiam modo actu frigida, quibus magna inest efficacia sistendarum hæmorrhagiarum, vt vt modus operandi eorum plane sit singularis ac admirandus, ita vt promtissime in dissitas partes corporis effectum edere, & ratione hæmorrhagiarum, molientes adiuvare & fluentes cohibere observentur. Videtur veri tamen simillimum, ea in vomitu cruento coercendo agere partim fluida coagulando & inspissando, fibras & vascula crispando porosque contrahendo, & constrictis illis ulteriorem sanguinis eruptionem intercipiendo. Notari autem oportet, nil sanitati magis inimicum esse, quam paulo maiores sanguinis per vomitum cruentum profusiones statim validis adstringentibus aggredi, nec opus est ulla probatione, quum multa loquantur exempla. Succedunt enim proxime anxietates, cardialgiæ syncopticæ, atroces circa hypochondria spasmi, indeque enatæ stases vel seri vel sanguinis inflammatoriæ in ventriculo partibusque adia-

centibus, obſtructiones, cachexia, hydrops, viſcerum corruptiones, morbi chronici, periculoſæ aliis in partibus eruptiones, & innumera alia pathemata. Cum vero rarius ſubitaneum vitæ periculum eiusmodi ſpontaneas hæmorrhagias ſubſequatur, longa autem frequentius adſtringentium abuſu funeſta & longa invaletudo remaneat, minus cauſæ eſt, extemplo ad ancipitem hunc ſiſtendi modum feſtinare. Siquidem eiusmodi vomitus cruentus vel a ſanguinis nimia copia provenit, vel ab internarum partium ſpaſmo variis ex cauſis inducitur, utique ingens damnum emerget, ſi fluxus hic ſubito compeſcatur: ſi enim ex ſanguinis copia producatur, ſalutaris eſt; ſi in motibus perverſis ſpaſticis fundamenta habet, illi adſtringentibus non mitigantur, ſed potius cum ipſis augentur eruptionibus: numquam autem, quod maximum eſt, cauſa morbi eradicatur. Proinde in uſu horum remediorum medicus inprimis ſit providus, temporaque morbi bene diſtinguat, & ad quem gradum in oblatione illorum progredi liceat. Interdum enim ſumma neceſſitas adſtringentium opem exigit, ſanguine nimirum impetuoſe per vomitum cum manifeſta virium iactura, & ſubſecuturo in evitabili vitæ exitu effuſo. Sed cautela eſto, ut a leniſſimis incipiamus, & prius ſpaſmis leniendis ac coercendis, abundantiæ ſanguinis deplendæ, & impetum humorum ad congrua loca divertendo, omnem admoveamus manum. Porro quoque vomitu cruento detentus copioſum liquidum vitet, diximus. Neutiquam vero hic omnem potum excludimus, ſed tantum copioſum, qui ad ſanguinis iacturam reſarciendam primo intuitu proficuus eſſe videtur. Potus enim roborans, tepidus, convenienti doſi hauſtus, nunquam prohibendus: in nimia copia vero ingurgitatus, inprimis decocta, relaxando fibras ventriculi, earum tonum elaterem ac robur imminuunt, digeſtionis vim deſtruunt, facileque ad novam ſanguinis proruptionem, vaſis robore deſtitutis, iterum diſponunt: ſanguis etiam per decoctorum abuſum fit nimis fluxilis, liquidus, unde nova exti-

timeſcenda hæmorrhagia. Deinde omnia, quæ ſanguinem exagitant, nervoſasque partes ad motus præternaturales ſubeundos ſtimulant, in hoc affectu cane peius ac angue fugienda veniunt, vt ſunt emmenagoga purgantia emetica, imo ipſi motus fortiores ac incongrui corporis. Sic nil frequentius eſt, quam vt menſium vitio indeque enata chloroſi laborantibus, menſes pellentia ab improvidis porrigantur; qua tamen imprudenti medicatione ſæpe incompeſcibiles vomitus ſanguinis producti leguntur. Et de emeticis purgantibusque omnes practici candide monent, quod, qui ſemel vomitum talem paſſus, ex toto iis abſtineat, ne horum uſu remediorum ventriculo & inteſtinis ad vehementes ſpaſmos irritatis, ſanguis priorem perruptionis locum cum certa ægri pernicie, quærat ac inveniat. Calida quoque remedia & motus corporis fortiores, maſſam ſanguinis in motum conijciendo celeriorem, & ad debiles partes coacervando, anxietates, recidivas excretionum, virium lapſus, animi deliquia, & alia triſtia accerſunt ſymptomata præſertim in ſubiectis labe viſcerum afflictis. Noviſſime, ſicuti victus prava ratio, in omnibus & præcipue in hoc morbo maxime nocet, tormina & ſpaſmos procreando, ventriculum onere gravando motumque eius augendo, vomitumque hunc invitando: ita diæta exacta, quæ proportionem inter vires victumque obſervat, maximum affert ad curationem huius morbi pondus, nec facile perfecta ſine eius circumſpecta obſervatione ſperanda erit valetudo.

FINIS.

FRIDERICVS HOFFMANNVS
ACADEMIÆ h. t. PRORECTOR
CANDIDATO MEDICINÆ DIGNISSIMO
DOMINO ERNESTO EMMANUEL GVTTORF
S. D. P.

INſtitutio & diligentia duo ſunt requiſita, ad Medicinam rite, & addiſcendam, & exercendam, inprimis neceſſaria. Vtrumque felici connubio junctum in Te, *Candidate præſtantiſſime.* Nihil enim unquam intermiſiſti eorum, quæ ad percipiendam ſcientiam medicam ſolidam facere potuerunt. Ab unius ore pendere anguſtum nimis fuit diligentiæ Tuæ plus ultra nitenti. Plures hinc adiiſti Academias, Altorfinam primum, dein noſtram, demum Vitebergenſem. Vbique autem ſolers & attentus audiviſti viros, quos eruditio & ipſius artis uſus reddidit celeberrimos. Neque tantum audiviſti ſed intimiorem admiſſionem erecta indole & diſcendi deſiderio Tibi comparaſti, quo fructus inde in Te redundaret eo uberior. Inprimis felix Tibi obtigit ſtudii medici auſpicium, in contubernio cognati Tui, viri tam in re medica, quam ad omnem eruditionem ſpectante, doctiſſimi, *Domini* SCHVLZII, cum quo per triennium in literis tantum non habitaſti. Is enim primum Tibi inſpiravit diſcendi ardorem, quem ipſe ſuſtentaſti poſtea jugiter eidemque fere cum quadam intemperantia obſecundaſti, ut neceſſum fuerit ſubinde monere, ne in ſanitatem eſſes injurius. Quo, quantum profeceris, ego pluribus exponere ſuperſedeo, ſed teſtes ſint theſes præmiſſæ inaugurales, quas Tu, raro exemplo, conſcripſiſti ſolus, & quidem tam egregie, ut non neceſſum fuerit, vel verbulum mutare. Noſter igitur ordo, explorata hac ſtudiorum Tuorum maturitate, lubentiſſime Tibi contulit diligentiæ præmium, Doctoris dignitatem. Neque dubitandum, quin idem felix ſucceſſus, quem in addiſcenda Medicina inſtitutione fida & diligentia expertus es, Te etiam in eadem facienda ſit manſurus, ſi tritæ hucusque viæ inſiſtes & cum ſolertia ac prudentia, artis tractabis opera. Quod ut certo ac ubertim eveniat, conceptis votis exopto. Vale. Deprop. Halæ Magdeb. idib. Martii. cIɔIɔCCXXIX.